

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Факультет історії та філософії

Кафедра археології та етнології України

Д и п л о м н а р о б о т а

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«"Пацанський Поскот": антропологія субміського простору в соціокультурних вимірах»**

«“Patsan’s Poskot”: anthropology of sub-city space in sociocultural dimensions»

Виконав: студент денної форми навчання
спеціальності 032 Історія та археологія
Володченко Віктор Андрійович

Керівник д.і.н., доц. Прігарін О.А. _____

Рецензент к.і.н. Ганчев О.І.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ ____ від _____ 2020 р.

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № ____ від _____ 2020 р.

Оцінка _____/_____/_____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

(підпис)

Сминтина О.В.
(прізвище, ініціали)

(підпис)

Гребцова І.С.
(прізвище, ініціали)

Одеса – 2020

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. «Пацани» як проблемно-етнологічний напрямок дослідження.....	6
1.1. Самоназва “пацанів” та їх визначення.....	7
1.2. Територіальна приналежність, або ж «свої» «чужі».....	11
1.3. Сприйняття «інших».....	19
1.4. Девіантні форми поведінки, як прояв «пацанськості».....	22
Розділ 2. «Поскот» як соціокультурний урбаністичний простір.....	30
2.1. «Поскот» крізь призму періодичних видань.....	34
Розділ 3. «Пацани Поскоту»: результати антропологічних досліджень.....	55
Висновки.....	66
Список джерел та літератури	67

Вступ

Говорячи про актуальність теми дослідження потрібно відмітити той факт, що подібну апробацію ми намагались зробити першими, відтак основною метою ми ставили собі завдання зробити перші нариси з історії Поскоту як соціокультурного простору, а також спробувати на базі інтерв'ю спроектувати як саме сприймався Поскот з точки зору культурних та соціальних процесів. Предметом же нашого дослідження є в першу чергу пацани, котрі знаходяться як раз таки в об'єкті, а саме Поскоті. Виходячи з цього хронологічні рамки які ми так чи інакше зачіпляємо, це кінець 1960-их середина 2000-х років, та територіально відноситься до Одеси, а конкретніше до окраїни міста.

Розглядаючи основну джерельну базу на тематику пацанів потрібно відмітити роботи котрі частино чи повністю пов'язані з цією темою таких авторів як: Белановський С.А., Тузіков А.Р., Салагаєв А.Л., Максудов Р.Р., Сибіряков С.Л., Овчинській В.С., Кашелкин А.Б., Агеева Л.В. Роботи цих авторів представляють собою статті в яких описуються різні речі, такі як субкультура, неформальна поведінка, соціальне становлення молодого покоління, кримінальні молодіжні групи, соціологічний аналіз регіонів пов'язаний з зростаннями кримінальної молоді в період перебудови. Саме основний розвиток цієї теми припав вже більше на ХХІ століття. В першу чергу потрібно відмітити проект, ініціатором якого був Дмитро Вячеславович Громов – провідний науковий співробітник Центру з вивчення міжетнічних відносин Інституту етнології і антропології РАН, доктор історичних наук, професор, який почався з 2009 року саме випуском збірки статей під назвою «Молодіжні вуличні угруповання: введення в проблематику» метою якої було розробити теоретично-матеріальну базу для вивчення для подальших досліджень цієї проблематики, чого до цього зроблено не було, також можу відмити монографію Д.В. Громова під назвою «Вуличні акції (молодіжний політичний активізм в Росії)» (2012 року), в який основним предметом

дослідження є активна молодь, що виступає з досить конкретною політичною позицією, що і привернуло нашу увагу для подальшого вивчення цієї книги.

Безумовно потрбіно відмитити дві монографії, котрі досить тісно зв'язанні з проблематикою “пацанів”, авторкою яких стала Светлана Абрамовна Стівенсон – соціолог, доцент Лондонського Метрополітену, перша з яких: «Crossing the Line. Vagrancy, Homelessness and Social Displacement in Russia» (2006) основною темою якої являються дослідження бездомної молоді, також друга праця яка на даний момент являється самою свіжою «Gangs of Russia. From the Streets to the Corridors of Power» (2015), де авторка проводить дослідження по діяльності російських кримінальних груп в Америці в 1990-их роках.

Таким чином, ми бачимо що сама проблематика пацанів з точки зору класичної етнографії має досить специфічне поняття. Однозначно відповісти на дане питання досить важко, але ми спробуємо це зробити. Віддтак я мені здається, та сама проблема мабуть відноситься саме до історії повсякденності, яка стала досить популярним напрямком після розпаду ССРСР, більшість текстів яких ми і можемо бачити саме після цієї події, адже сам феномен є досить цікавим саме з точки зору того, що ми зтикаємося з цим кожен день, але наврядчи хтось може собі представити що по суті кожна людина може стати потенційним інформантом, не взираючи на гендерну приналежність і свій статус, та повідомити щось дуже цікаве сам цього не розуміючи. Тому, у цьому розділі нам хотілося б дати роз'яснення та пояснення що до загальної характеристики “пацанського феномена”.

При спробі зробити нариси історії Поскоту, то ми наділяли увагу саме до періодичних джерел котрі були доступні нам, а також виходячи з того, що хронологічно люди котрі поселилися на Поскоті ще досить живі, ми мали нагоду з деякими з них поспілкуватися.

Що до структури роботи, то перший розділ присвячений саме до пацанів котрі являються представниками етнографічного джерела, та намагаємося дати

їм визначення і зрозуміти особливості функціональності угруповань, а також розібратися в причинах та формах девіантної поведінки у різних груп пацанів, та чому не всі вони цю саму поведінку проявляють. У другому розділі ж ми намагаємось за допомогою періодичних видань сконструювати історичний портрет Поскоту, та практики і функції його розвитку як з початку окремої частини міста, так і згодом самого великого з точки зору населення району міста Одеси. В третьому розділі на прикладі інтерв'ю демонструємо різні форми сприйняття Поскоту як соціокультурного простору, так показуємо крайні форми поведінки, одна з котрих є максимально аморфною, а друга є максимально агресивним тобто девіантним проявленням різного роду поведінок, та зачіпляємо моменти пов'язані з особливостями функціонування угруповань і продемонструємо їх судьбу в майбутньому.

ВИСНОВКИ

Отож ми розглянули основні питання, в першому з яких ми висвітлили «пацанів», і з чого ми можемо побачити, що по справжньому великої кількості фундаментальних робіт з даної проблематики немає, на питання про визначення хто такі «пацани» ми можемо бачити невизначеність і невпевненість, так як даний феномен дуже сильно нестійкий і в різних місцях ми можемо зустрічати різні думки і результати досліджень.

Надалі, ми почали обговорювати їх територіальну приналежність де ми і з'ясували, що це дуже неоднорідна група яка дислокується на конкретному місці, а може знаходитися в абсолютно різних місцях, хіба що віддаючи переваги в залежності від особистих уподобань.

Так само ми можемо спостерігати крайні стан «пацанів» тобто від мирної компанії, до вкрай агресивної з криміногенним складовим, однак якоїсь конкретної класифікації створити ми не можемо, нам не під силу створити її через відсутність фундаментальних робіт і достатньої кількості етнографічного матеріалу.

Так само розглянули деякі приклади безпосередньо девіантної поведінки і того, як воно проявляється безпосередньо у пацанів, і в так званих пацанських групах і можемо побачити – що мотиви бувають різні наприклад: від захисту району, віджимання грошей, до простої забави. В цілому ми можемо бачити, що на даний момент це все є велике кількість невеликих робіт і різних гіпотез, на базі різного матеріалу, виходячи з місцевої специфіки.

Але сподіваємося, що кінцевою нашою метою є спробувати розвивати дану проблематику до виразно значимого рівня і спробувати весь об'єм інформації структуалізувати і надалі відтворити якусь концепцію, над чим ще нас чекає дуже довго і наполегливо працювати. Сподіваюсь що ця тема зацікаве ще багато молодих дослідників і ми зможемо об'єднати зусилля зі старшим поколінням вчених і творити та розкривати цю тему надалі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела

Періодичні видання

1. Вода для Поселка Котовского // Вечерняя Одесса. 1975. 13 мая.
2. Корецька В. Молодіє Місто // Чорноморська комуна. 1970. 23 травня.
3. Новый район // Вечерняя Одесса. 1979. 8 декабря.
4. Облик нового района // Вечерняя Одесса. 1980. 8 апреля.
5. Петрович О. На черно-белых квадратах // Комсомольская искра. 1971. 14 серпня.
6. Попов В. На границе с будущим // Вечерняя Одесса. 1986. 15 апреля.
7. Рибачук М. Нове відділення зв'язку // Чорноморська комуна. 1973. 6 лютого.
8. Сполохи в небе // Вечерняя Одесса. 1980. 8 апреля.
9. Тарасов Г. Город: силуэты будущего // Вечерняя Одесса. 1984. 5 ноября.
10. Тюрева Ф. Путь воды, как будет улучшено водоснабжение посёлка Котовского! Какие для этого принимаются меры! // Знамя коммунизма». 1973. 18 сентября.

Інтерв'ю

11. А.А., 06.08.1990 р.н., м. Одеса
12. А.В., 13.09.1998 р.н., м. Одеса
13. В.В., 16.06.1997 р.н., м. Одеса
14. Д.П., 24.08.1996 р.н., м. Одеса
15. З.А., 22.11. 1950 р.н., м. Одеса

Література

16. Большой психологический словарь / Сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко. СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. 632 с .
17. Дюркгейм Э. Самоубийство: Социологический етюд / Пер. с фр. с сокр. ; под ред. В. А. Базарова. Москва: Мысль, 1994. 399 с.

18. Лопатников Л. И. Экономико-математический словарь: Словарь соврем. экон. науки / Под ред. Г. Б. Клейнера. 5-е изд., перераб. и доп. Москва: Дело, 2003. 519 с
19. Кон И. С. Ребенок и общество: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Академия, 2003. 336 с.
20. Молодежные уличные группировки: введение в проблематику / сост. Д. В. Громов; отв. ред. Н. Л. Пушкарева. Москва: Институт этнологии и антропологии РАН, 2009. 340 с.
21. Одесса: Архитектурно-исторический очерк. 2-е изд., стереотип. Киев: Будівельник, 1984. 160 с.
22. Салагаев А. Л., Шашкин А. В. Молодежные группировки – опыт пілотного исследования // Социологические исследования. 2004. № 9. С. 50-59.
23. Философский энциклопедический словарь / Гл.ред.: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. Москва: Советская энциклопедия. 1983. 840 с.
24. Щепанская Т. Б. Символика молодежной субкультуры: опыт этнографического исследования системы 1986-1989 гг. Ленинград: Наука, 1993. 340 с.
25. Этнология Одессы в исторической и современной перспективах: монография / П. Лозовюк, А. Пригарин и коллектив авторов; Западно-Чешский ун-т, Одес. нац. ун-т им. И. И. Мечникова. Одесса: Ирбис, 2017. 387 с.